

VALENCIÀ: LENGUA I LITERATURA

4t curs d'ESO

Josep Martines (Coordinador)
Josep M. Escolano
Anna Esteve
Ma. Àngels Francés
Glòria Gómez
Caterina Martínez
Rosabel Roig-Vila

Disseny coberta: Nina Lloréns

Il·lustracions i maquetació: Esperança Martínez

© Tabarca Llibres, S.L.

© Josep Martines (Coordinador)
Josep M. Escolano
Anna Esteve
Ma. Àngels Francés
Glòria Gómez
Caterina Martínez
Rosabel Roig-Vila

I.S.B.N.: 978-84-8025-410-6

Dipòsit Legal: V-505-2016

Edita:

Tabarca Llibres, S.L.
Av. Ausiàs March, 184
Tel.: 963 186 007
www.tabarcallibres.com
46026 • VALÈNCIA

Imprés:

Artes Gráficas Alcoy, S.L.U.

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra sols es pot realitzar amb l'autorització dels seus titulars, llevat de les excepcions previstes per la llei. Si necessita fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra, s'ha d'adreçar a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org).

ÍNDEX

UNITAT 1	QUI PERD ELS ORÍGENS PERD LA IDENTITAT	10
UNITAT 2	EL NOSTRE MÓN	42
UNITAT 3	I TU, QUÈ VOLS SER QUAN SERÀS GRAN...?	72
UNITAT 4	L'ART A L'ATAC!	104
UNITAT 5	HEROÏNES D'ARA	144
UNITAT 6	RUTES URBANES	178
UNITAT 7	QUE NO PARE LA MÚSICA!	214

Índex de Continguts

	I. CONTACTE	II. COMUNICACIÓ	III. LITERATURA	IV. LES PERSONES I LES LLENGÜES
UNITAT 1	QUI PERD ELS ORÍGENS PERD LA IDENTITAT	<ul style="list-style-type: none"> La descripció objectiva i subjectiva. Els recursos retòrics del text descriptiu. Sentiments i sensacions. 	<ul style="list-style-type: none"> El Romanticisme i la Reinaxença. Època. Característiques del Romanticisme. Jacint Verdaguer Teodor Llorente Àngel Guimerà Antoni de Bofarull 	<ul style="list-style-type: none"> Som iguals: som diferents. Una terra per a moltes llengües. Per què tantes llengües? Les llengües formen famílies. El tresor de la diversitat lingüística.
UNITAT 2	EL NOSTRE MÓN	<ul style="list-style-type: none"> El text narratiu. El reportatge. 	<ul style="list-style-type: none"> Realisme-Naturalisme. L'època. Característiques de la novel·la realista. Narcís Oller Charles Dickens 	<ul style="list-style-type: none"> Som iguals: som diferents. Tot un món de llengües ací a la vora. Com sonen?
UNITAT 3	I TU, QUÈ VOLS SER QUAN SERÀS GRAN...?	<ul style="list-style-type: none"> El text narratiu. Biografia i autobiografia. 	<ul style="list-style-type: none"> El Modernisme: motor de canvi. L'època. Característiques de l'estètica modernista. Joan Puig i Ferrater Joan Maragall 	<ul style="list-style-type: none"> Una llengua romànica o neollatina. La família de llengües nascudes del llatí.
UNITAT 4	L'ART A L'ATAC!	<ul style="list-style-type: none"> El text argumentatiu. L'article d'opinió. 	<ul style="list-style-type: none"> Les Avantguardes, una revolució cultural. L'època. Característiques i tècniques d'escriptura. Carles Salvador i Gimeno Joan Salvat-Papasseit Josep Vicent Foix 	<ul style="list-style-type: none"> Les llengües: la diversitat i la identitat.

V. CONEGUEM LA LLENGUA

Lèxic

- El lèxic del món fantàstic.
- Verbs d'ús bàsic i sinònims.

Morfologia i sintaxi

- Morfologia nominal: el gènere dels substantius i adjectius.
- Morfologia verbal: les perífrasis d'obligació.
- El passat perifràstic.
- L'oració: l'orde dels components i la concordança.
- *Tan o tant*.

Fonètica i ortografia

- Les consonants oclusives finals de mot o de síl·laba.

Lèxic

- Els verbs de dicció: *parlar, dir...*
- Verbs d'ús bàsic quasi-sinònims.

Morfologia i Sintaxi

- Morfologia nominal: el nombre dels substantius i adjectius.
- Morfologia verbal: les perífrasis de probabilitat i d'imminència.
- El passat perifràstic i el passat simple.
- L'oració simple i la composta. Tipus d'oracions compostes. L'anàlisi sintàctica.
- *Quan o quant*.

Fonètica i ortografia

- L'accentuació divergent entre llengües.
- Accentuació, dièresi i hiat.

Lèxic

- El vocabulari de les arts.
- Verbs d'ús bàsic.

Morfologia i sintaxi

- Morfologia verbal: el present d'indicatiu i de subjuntiu de la primera conjugació.
- Els relatius: *que, què, on, qui, i el qual, la qual, els quals i les quals*.
- Les oracions compostes subordinades.
- Les subordinades substantives.
- *Si no o sinó*.

Fonètica i ortografia

- Les vocals e i o obertes i tancades.
- L'ús de les majúscules i les minúscules.

Lèxic

- Els orígens del nostre lèxic.

Morfologia i sintaxi

- Morfologia verbal: la segona conjugació. Verbs velaritzats.
- Els relatius: el relatiu possessiu i el relatiu neutre.
- Les oracions compostes subordinades de relatiu.
- *Sí, sí o s'hi*.

Fonètica i ortografia

- Les abreviatures.
- Els sons [dʒ] i [tʃ] i grafies *j, g, tj, tg, x, tx, ig*.

VI. TALLER DIGITAL

- Biografies digitals dels autors de la Renaixença.
- Un àlbum digital sobre l'entorn.
- *WebQuest* «Identitat digital versus identitat real».
- *Portafoli* de lectura 2.0
- Test final.

- Narració visual sobre el nostre món.
- Cacera del tresor «Cercant el patrimoni plurilingüe d'Espanya».
- Test final.

- Cartell digital modernista.
- Mandala modernista.
- *WebQuest* «Barcelona, seu del Modernisme».
- Test final.

- Concurs d'articles d'opinió.
- Fem art?
- Cacera del tresor «Els poetes d'Avantguarda».
- Test final.

	I. CONTACTE	II. COMUNICACIÓ	III. LITERATURA	IV. LES PERSONES I LES LLENGÜES
UNITAT 5	HEROÏNES D'ARA	<ul style="list-style-type: none"> El text argumentatiu. El debat. 	<ul style="list-style-type: none"> La literatura de postguerra: una lliçó d'història. L'època. Característiques generals. Mercè Rodoreda Vicent Andrés Estellés Pere Quart 	<ul style="list-style-type: none"> La història de la llengua i la història de nosaltres: la història de l'ascens i de la davallada (ss. XVI-XVIII).
UNITAT 6	RUTES URBANES	<ul style="list-style-type: none"> El text expositiu. 	<ul style="list-style-type: none"> Mons, imatges i estètiques postmodernes. Característiques de la literatura postmoderna. El teatre espectacle. La narrativa costumista urbana: Quim Monzó 	<ul style="list-style-type: none"> La història de la llengua i la història de nosaltres: el camí cap a la recuperació (ss. XIX-XXI).
UNITAT 7	QUE NO PARE LA MÚSICA!	<ul style="list-style-type: none"> El mapa conceptual. 	<ul style="list-style-type: none"> La literatura actual. La identitat, la rebel·lió. L'amor, el sexe. El misteri i la intriga. Memòria històrica. 	<ul style="list-style-type: none"> Unitat i diversitat: la variació i l'estàndard. El present i el futur: la planificació lingüística.

V. CONEGUEM LA LLENGUA

Lèxic

- La interferència lèxica i semàntica: castellanismes i anglicismes.
- Verbs d'ús bàsic.

Morfologia i sintaxi

- Morfologia verbal: la tercera conjugació.
- Els pronoms personals febles: els pronoms de complement directe.
- Les oracions compostes subordinades adverbials. Les subordinades adverbials circumstancials (de temps, de lloc i de manera).
- *Per o per a*.

Fonètica i ortografia

- Els acrònims.
- Els sons [z] i [s] i grafies s, ss, z, c, ç, tz.

Lèxic

- Els neologismes.

Morfologia i sintaxi

- Repàs de morfologia verbal.
- Els pronoms personals febles: els pronoms de complement indirecte i la combinació del complement directe (CD) i el complement indirecte (CI).
- L'oració. Les oracions compostes subordinades adverbials de relació causa-efecte: finals, causals i consecutives.
- *Doncs i perquè*.

Fonètica i ortografia

- L'abreviació: les sigles.
- Repàs de fonètica i ortografia: els sons de major i de millor; les grafies j, tj, g, tg, ll, i.

Lèxic

- La fraseologia.
- Les locucions. Els refranys.

Morfologia i sintaxi

- Repàs de morfologia verbal. Els verbs derivats de *batre, cloure, córrer, fondre, metre* i *remetre*. Les formes no personals del verb: infinitiu, participi i gerundi.
- Els pronoms personals febles. Els pronoms atribut i el pronom complement predicatiu. La combinació de pronoms febles. Els pronoms de complement circumstancial i de règim. La combinació de pronoms febles.
- L'oració. Les oracions compostes subordinades adverbials de relació causa-efecte: condicionals, concessives i comparatives.
- *Perquè / per què / per a què*.
- *Ser o estar?*

Fonètica i ortografia

- Les abreviacions: els símbols.
- Repàs de fonètica i ortografia. Els sons de *ramell* i de *remei*; les grafies tl, tll, l-l, mb, mp, mpt, mm, nn, nv.
- El tipus de lletra: la redona, la cursiva i la negreta.

VI. TALLER DIGITAL

- Debats a la Xarxa.
- No un còmic, sinó un còmic-protesta.
- *WebQuest* «Rodoreda, Estellés i Quart en vídeo».
- Test final.

- Ruta digital.
- Quim Monzó al cinema!
- Cacera del tresor «El teatre espectacle».
- Test final.

- La nostra música a la Xarxa.
- Dibuixant mapes conceptuals digitals.
- *WebQuest* «Una de detectius...».
- Test final.

QUI PERD ELS ORÍGENS,

El Guillem és al seté cel i els seus amics noten que està embadalit, com si s'hagués enamorat: ha perdut les ganes de menjar i fa uns dies que es troba molt decaigut d'esperit... Els seus amics li diuen que és un *romàntic*.

1. I tu, ho creus així? Per parelles expliqueu per què creieu que es troba així.
2. Quantes vegades has sentit a dir i has fet servir tu mateix/-a l'adjectiu *romàntic/-a* per a referir-te a una determinada manifestació de l'amor? Segurament, moltes, veritat? Què és «romàntic» per a tu? Per parelles ompliu aquest qüestionari marcant la resposta que considereu més romàntica i després expliqueu per què.

1. Quin d'aquests paisatges és romàntic per a tu?
 - a) Una platja deserta
 - b) Un bosc misteriós
 - c) Una muntanya immensa
2. Quins d'aquests regals són romàntics per a tu?
 - a) Una capsa de bombons
 - b) Un ramell de roses roges
 - c) Un anell
3. Quina d'aquestes estacions...?
 - a) La primavera
 - b) L'estiu
 - c) La tardor
 - d) L'hivern
4. Quins d'aquests balls...?
 - a) Un tango
 - b) Un ballet
 - c) Una dansa popular
5. Quina d'aquestes pel·lícules...?
 - a) *Titànic*
 - b) *Frankenstein*
 - c) *Tres metres sobre el cel*
6. Quina d'aquestes dates...?
 - a) El 23 d'abril
 - b) El 9 d'octubre
 - c) El 14 de febrer
7. Quines d'aquestes activitats...?
 - a) Viatjar arreu del món
 - b) Un sopar íntim
 - c) Escoltar el cant dels ocells
8. Quin d'aquests trets psicològics...?
 - a) Somiador/-a
 - b) Responsable
 - c) Rebel
9. Quina d'aquestes novel·les...?
 - a) *After. Amor infinit* d'Anna Tood
 - b) *Algú com tu* de Xavier Bosch
 - c) *El senyor dels anells* de J. R. R. Tolkien
10. Quin d'aquests personatges...?
 - a) Un home llop
 - b) Un fantasma
 - c) Un pirata

PERD LA IDENTITAT

3. I aquestes imatges? Us semblen romàntiques? Comenteu per parelles per què s'associen amb aquest qualificatiu.

4. A la fi, expliqueu oralment alguna situació romàntica que hageu viscut fa poc.

EL TEXT DESCRIPTIU

Escolteu i llegiu atentament aquests textos descriptius.

TEXT A

No estic boig? No m'enganye a mi mateix? A on em durà aquesta passió salvatge? Només pense en ella. Ella! Quan sóc al seu costat, tots els meus sentits **s'enterboleixen**; sent que una mà homicida m'oprimeix el cor i em sent morir de goig...

- 5 Quan no sóc amb ella, encara és pitjor. La tristor m'ofega i, en la nit fosca banyada per la lluna, córrec a refugiar-me en el bosc impenetrable entre els matolls i les argelagues que em fereixen i m'esgarren la pell i l'ànima. Em trobe una mica millor quan, extenuat, m'assec en el bosc solitari, bressolat per la remor del
- 10 vent i el **xiuxiueig** de les fulles, o em lliure al somni durant la claredat crepuscular en les ruïnes d'algun monument medieval o d'un cementeri abandonat... Aquestes línies i els meus poemes són un bàlsam a la meua ànima dolorida...; aquests mots són jo.

(Text dels autors)

TEXT B

FRAGMENT 3

- SAÏD:** Senyora!... Blanca!... Perdoneu-me: us miro per sobre d'aquest món. Vós en la terra no heu nascut, no, com han nascut els homes. Vós sou d'altres espais, d'on s'engendraven els somnis endolcits de ma infantesa. En veure-us, en sentir-vos!... Sols amb l'aire que moveu
- 5 al passar, tota ma vida tot lo meu ser, cos i ànima es desperta, i sent, vibrant, que mor i viu alhora! I amb **goig** i penes, i amb desigs i angúnies l'alè que heu respirat cerco i aspiro, i en ell m'ofego i m'hi rebolco l'ànima! I una onada potent, com la que arrenca del fons del mar les roques per llençar-les contra del sol, la lluna i les estrelles, una onada de sang, sospirs i besos, i **bramuls** de salvatge i clams de joia, i llàgrimes i queixes i harmonies, esqueixant-me
- 10 al pujar trossos d'entranyes, a mos llavis acut, i en ells rebenta per dir-vos, oh Blanca, que us estimo més que s'estima vostre Déu els àngels, més que estima ses **hurís** Mahoma, més que s'estimen tots els sers que alenen, que tots els que han viscut i els que han de viure, esperits i mortals en cels i terres!

Mar i Cel, Àngel Guimerà

TEXT C

VORA EL BARRANC DELS ALGADINS

Vora el barranc dels Algadins
hi ha uns tarongers de tan dolç flaire,
5 que per a omplir d'aroma l'aire
no té lo món millors jardins.
Allí hi ha un mas, i el mas té dins
volguts records de ma infantesa;
per ells jo tinc l'ànima presa
10 vora el barranc dels Algadins.
Vora el barranc dels Algadins
s'alcen al cel quatre palmeres;
el vent, batent ales lleugeres,
mou son plomall i els seus troncs fins.
15 En ells, milers de teuladins
fan un soroll que el cor encisa.
Qui oir pogués sa xiscladissa,
vora el barranc dels Algadins.
Vora el barranc dels Algadins
20 l'aigua corrent los camps anega;
en sos espills lo sol llampega,
i trau l'arròs verdosos brins.
Sona el tic-tac en los molins;
i en caure el sol, caçadors destres,
25 a joca van d'ànecs silvestres,
vora el barranc dels Algadins.
Vora el barranc dels Algadins
mourà demà les palmes l'aire;
li donaran los horts son flaire,
30 i sa cantúria els teuladins.
El mas demà guardarà dins
dolços records i imatges belles;
jo no podré gojar ja d'elles,
vora el barranc dels Algadins!

TEODOR LORENTE, *Antologia de la poesia catalana*,
Clàssics Castellnou, 2014

TEXT D

És un arbret de copa àmplia i poc frondosa. El seu tronc té l'escorça obscura i clivellada, i les seues fulles són simples i en forma de llança. És oriünd de la Xina i de
5 l'Àsia Menor i fou introduït a Europa pels grecs al segle VI aC, des d'on es va estendre pels països riberencs de la Mediterrània. És l'arbre que primer floreix, amb flors blanques o rosades. El seu fruit és l'ametla, que
10 a primeries és verda i coriàcia, però que, en madurar, s'obri l'escorça verda i apareix una càpsula llenyosa, a l'interior de la qual hi ha la llavor, que és la part comestible del fruit. Les ametles tenen un elevat valor energètic, a
15 més de propietats remineralitzants, antianèmiques, edulcorants i lleugerament laxants.

(*Cultura popular*, ESO Ed. Marfil)

2. Localitza en el textos les paraules o expressions d'aquestes definicions.

- Una cosa que fa que no es pugui pensar amb claredat.
- Soroll molt baixet.
- Que és d'un lloc concret.
- Que dóna als aliments i als medicaments un gust dolç.
- La part d'un fruit que fa que nasca una nova planta.
- La cobertura dura del tronc, de les branques i d'algunes fruites.
- És el que sentim quan es fan molts crits.
- Dona molt bella que habita en el paradís que hi ha després de la mort i acompanya els hòmens que han sigut benaventurats, segons creuen els musulmans.
- Alegria molt gran.

LA DESCRIPCIÓ

Com és...? Com són...? Com té...? Què hi ha...? A qui s'assembla? On és...? Són preguntes que ens fem quan descrivim una persona, un lloc, un objecte, un color, un soroll, uns sentiments, un ambient...

Els **textos descriptius** pinten amb paraules la realitat que ens envolta. Hi ha dues maneres de «veure», de «fotografiar», de «pintar» aquesta realitat: l'objectiva i la subjectiva.

La descripció **objectiva** és precisa, concreta, denotativa, gens personal. És un reflex real d'allò que tenim davant sense cap tipus d'interpretació. La descripció **subjectiva** és poètica, sensitiva, connotativa (és a dir, les paraules que s'utilitzen suggereixen un significat que va més enllà del que se li atribueix) i molt personal. És una manera diferent d'interpretar la realitat, des del món interior d'aquell que escriu.

Per a descriure s'utilitzen paraules que pertanyen a diferents categories gramaticals. Predominen sobretot els **adjectius**, els **noms** (concrets o abstractes) i els **verbs**. A més es fan servir amb freqüència **recursos literaris** com ara, l'enumeració, la comparació, la metàfora, la personificació, la hipèrbole, l'exclamació, la interrogació retòrica, etc.

La descripció **objectiva** empra fonamentalment adjectius i noms concrets. La descripció **subjectiva** utilitza molts adjectius, noms abstractes i recursos literaris.

Per a fer una descripció, cal **observar** i no sols mirar, escoltar i no sols sentir, olorar, escorcollar fins a l'últim detall **els aspectes essencials** d'allò que volem descriure. I també cal seguir **un orde**: del general al particular, de dalt a baix o del capdavant al capdamunt, del més singular o cridaner al més banal... Aquest orde dependrà de la manera com es vol **explicar** allò que s'observa, se sent, s'escolta...

3. Parlem-ne.

- a) Què es descriu en cada text?
- b) Quins de tots és el més objectiu?
- c) Quin de tots et sembla més subjectiu?
- d) Quines veus intervenen en els textos?
- e) En quins l'emissor s'adreça a un tu desitjat?
- f) Quin té un to més exaltat? Quin un to més asserenat?
- g) Quins de tots es podria pintar o dibuixar amb més facilitat?
- h) Quins tenen una sensibilitat literària? Per què?
- i) Quina és la intenció de l'autor en cada text?

4. Repassa els textos i digues què s'hi intenta expressar.

- a) El desig per la persona estimada.
- b) Els records d'una etapa de la vida.
- c) Els sentiments d'enyorança d'un passat medieval.
- d) Els sorolls de la natura.
- e) L'estat anímic d'una persona.
- f) La bellesa d'un paisatge valencià.
- g) La por cap a coses desconegudes.
- h) Les característiques d'un arbre mediterrani.
- i) Les estratègies que cal seguir per a seduir una persona.
- j) Les qualitats d'una persona.
- k) Les sensacions de solitud, d'incomprensió, d'inquietud...

5. Busca per a cada text 5 paraules o expressions que es relacionen amb el tema que tracten. Fes-ho segons l'exemple:

✓ **TEXT A:** *passió, bogeria, ella!, cor, goig*

✓ **TEXT B:**,,,,

✓ **TEXT C:**,,,,

✓ **TEXT D:**,,,,

6. Parlem dels sentiments que s'expressen en aquests textos. Quins d'aquests sentiments s'expressen en cadascun?

MELANGIA O NOSTÀLGIA

vergonya

gelosia

amor

fàstic

DESESPERACIÓ

alegria

por

angoixa

tristesa

SOLITUD

ràbia

7. Per expressar amb claredat l'abstracció i la mesura d'aquests sentiments, l'emissor de cada text recorre a elements de la naturalesa. Assenyala quins elements de la natura d'aquesta llista es relacionen amb cadascun dels textos.

el sol ● la lluna ● les estrelles ● els monuments medievals
els cementeris ● el bosc ● l'aigua ● els ocells ● les onades de la mar

8. Repassa els textos anteriors i escriu al costat d'aquests noms els adjectius i els complements de nom que els acompanyen.

TEXT A

passió
bosc
claredat
cementeri
ma
nit
monument
ànima

TEXT B

somnis
onada
bramuls
clams

TEXT C

barranc
tarongers
troncs
brins
caçadors
ànecs
records
imatges

TEXT D

copa
escorça
països
flors
ametla
 propietats
càpsula
valor

- Quina o quines d'aquestes paraules o expressions ens informen del grau d'intensitat que assoleixen els sentiments?
- Quines de les dimensions o proporcions dels elements de la natura?
- Quines dels colors del paisatge?
- Quines de l'alegria cap a la persona estimada?
- Quines de les qualitats de l'ametla?

9. En els textos hi ha paraules que s'identifiquen amb l'ús de la 1a i de la 3a persona. Quines d'aquestes categories gramaticals serveixen per a indicar que l'emissor s'expressa en 1a o 3a persona? Posa'n exemples.

- noms o substantius
- adjectius qualificatius
- pronoms
- verbs
- adjectius possessius
- preposicions
- adverbis

10. En aquests textos descriptius es fan servir també altres **recursos retòrics** que tenen, a més d'una funció informativa, una d'essencialment estètica i expressiva. Relaciona cada recurs estilístic amb la definició que li correspon.

- 1) enumeració
- 2) comparació
- 3) metàfora
- 4) personificació
- 5) interrogació retòrica
- 6) exclamació
- 7) onomatopeia
- 8) sinestèsia
- 9) hipèrbole
- 10) retrat
- 11) epítet

- a) Adjectiu que subratlla una qualitat inherent a la cosa expressada pel substantiu.
- b) Afirmació en forma de pregunta que porta implícita la resposta.
- c) Associació de dos elements que provenen de camps sensorials diferents.
- d) Atribució de qualitats humanes a éssers inanimats.
- e) Descripció de trets físics i de caràcter d'un personatge. Si la descripció és només del caràcter, parlem d'*etopeia*. Si és física, de *prosopografia*.
- f) És donar nom a una realitat a través d'una altra amb la qual establim una semblança.
- g) Expressa una sorpresa, una alegria o una pena.
- h) Imitació dels sons naturals mitjançant fonemes.
- i) Presentació d'un fet real o d'un objecte com a igual a un altre a base d'una semblança real o imaginària, a fi de fer més entenedor el significat del primer.
- j) Presentació successiva i ràpida d'una sèrie d'idees referides sempre a la mateixa cosa.
- k) Una gran exageració.

11. Llig aquestes expressions i digues quin recurs estilístic hi ha.

- a) La nit fosca banyada per la lluna.
- b) Aquests mots sóc jo!
- c) No estic boig?
- d) Sona el tic-tac en los molins.
- e) Per ells jo tinc l'ànima encesa.
- f) Mou son plomall i els seus troncs fins.
- g) M'esgarren la pell i l'ànima.
- h) Los somnis endolcits de ma infantesa.
- i) *Us estimo/ més que s'estima vostre Déu els àngels.*

RECERCA I EXPRESSIÓ

12. I els teus sentiments? Segur que en determinades ocasions has viscut emocions semblants. Pensa i descriu breument situacions, llocs, objectes, persones... que despertin en tu sentiments d'aquests tipus. Fes-ho segons el model:

Per exemple: *Alegria: viatge de final de curs; tenir èxit amb els xics i les xiques...*

● Felicitat:	● Sorpresa:	● Por:
● Tristor:	● Fàstic:	● Ràbia:
● Vergonya:	● Angoixa:	● Gelosia:
● Amor:	● Mareig:	● Impotència:

13. Digues quines han estat les sensacions que has tingut al llarg del dia de hui.

14. Enumera per escrit els elements que han d'estar presents en els títols de les descripcions següents; fes-ho segons el model.

- a) Un centre comercial → *portes corredisses, escales automàtiques, botigues de roba, aparadors lluminosos...*
- b) La persona que t'agrada →
- c) La teua habitació →
- d) Un castell terrorífic →
- e) El capvespre →
- f) Un record d'infantesa →
- g) Un paratge de la teua localitat →
- h) Un dia de la setmana →
- i) Un bosc →

15. Tria un d'aquest títols i fes-ne una descripció objectiva o subjectiva de 15-20 línies. Fes-ho seguint els passos que s'indiquen:

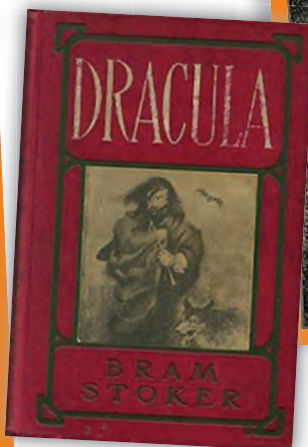
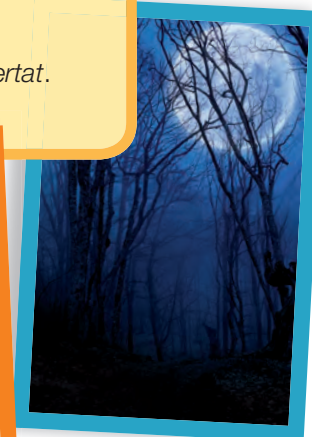
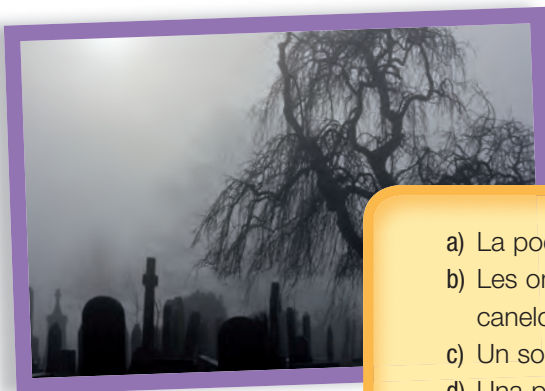

- Escriu el títol.
- Fes un llistat dels elements que han d'aparèixer.
- Ordena'ls seguint una estructura, és a dir, de dalt a baix, de més lluny a més prop, del més singular al més genèric...
- Explica com són afegint adjectius, complements del nom i els recursos estilístics dels textos descriptius.
- Cerca a Internet alguna imatge que s'identifique amb aquesta descripció.
- Llig-la a la classe sense dir-ne el títol, de manera que els companys/-es endevinin de què o de qui es tracta.

EL ROMANTICISME I LA RENAIXENÇA

1. Quantes vegades has sentit a dir i tu mateix has fet servir l'adjectiu *romàntic* per a referir-te a una determinada manifestació de l'amor? Segurament moltes, veritat? Què és romàntic per a tu?

- a) La poqueta nit.
- b) Les ombres que fan les espelmes d'un canelobre encés.
- c) Un sopar amb la persona que més estimes.
- d) Una passejada per un bosc impenetrable.
- e) Un castell inexpugnable.
- f) Una ruta amb bici per un bosc ombrívol.
- g) Una discussió amb els pares.
- h) Una baralla amb l'amic més estimat.
- i) El que significa per a tu la paraula *llibertat*.
- j) Un fantasma.

2. I aquestes imatges? Us semblen romàntiques? Comenteu per parelles per què les associeu amb aquest qualificatiu.

L'ÈPOCA

A finals del s. XVIII i principis del segle XIX es van produir, especialment a Anglaterra i a Alemanya, importants canvis socials, econòmics i polítics que van donar lloc a la **Revolució Industrial** i van influir enormement en l'activitat i en el gust literari i artístic. També la **Revolució Francesa** havia provocat importants canvis polítics en aquesta època. Aquestes transformacions van afavorir el naixement del moviment anomenat **Romanticisme**. Aquest moviment artístic es va estendre a Europa i fins i tot a Amèrica durant la primera meitat del segle XIX. A les nostres terres va rebre el nom de **Renaixença** i va durar més temps.

3. Què saps de la Revolució Industrial? I de la Revolució Francesa?

Feu una pluja d'idees, primer en petit equip, sobre el que recordeu d'aquests dos fets històrics tan importants i exposeu a classe de forma ordenada la informació que heu obtingut entre tots.

CARACTERÍSTIQUES DEL ROMANTICISME

Els artistes del Romanticisme es van caracteritzar per sentir, escriure o pintar de la manera següent:

- Senten i reflecteixen artísticament el món a través de les seues emocions, de forma subjectiva.
- Creuen en la seua llibertat creativa i no segueixen models.
- Lluiten per la llibertat del pobles.
- Senten atracció pels llocs i paisatges exòtics.
- Senten nostàlgia del passat, especialment per l'edat mitjana, període en què veien l'origen de les nacions europees.
- Tenen un sentiment religiós centrat en la natura.
- A través dels paisatges plasmen els seus sentiments.
- Solen mostrar-se infeliços o insatisfets.
- Són inconformistes i rebels.

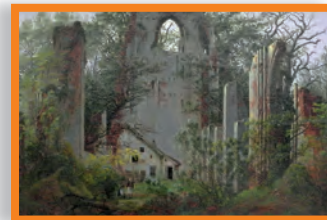
4. Identifica les característiques anteriors amb les pintures romàntiques que tens a continuació:

1 Eugène Delacroix,
La llibertat guiant el poble

2 William Turner,
Erupció del Vesuvi

3 Caspar David Friedrich,
Ruïnes del monestir d'Eldena

4 Caspar David Friedrich,
Creu en les muntanyes

5 Caspar David Friedrich,
Cementiri del monestir en la neu

6 William Turner,
El lluitador coratjós

7 Caspar David Friedrich,
Mar de boira

8 Francisco Goya, *Los fusilamientos del 3 de mayo.*

9 Francisco Goya,
Dos viejos comiendo

EL NOSTRE ROMANTICISME: LA RENAIXENÇA

Ja en el segle XVIII alguns escriptors s'havien preocupat per la recuperació de la llengua i de la literatura pròpia a Catalunya, al País Valencià i a les Illes Balears. Però va ser el Romanticisme, amb les idees de llibertat, de recuperació del passat medieval i de les arrels de cada poble, el que va impulsar un moviment anomenat **Renaixença**. A més d'una tendència literària, la Renaixença va tenir caràcter social i polític: pretenia de recuperar els trets que ens identifiquen com un poble i nacionalitat i fer-nos conscients de pertànyer a una pàtria diferenciada de la resta de les comunitats de l'Estat espanyol i d'Europa.

5. Parlem-ne:

- Quina d'aquestes pintures t'agrada més?
- Què és el que t'atrau d'aquesta pintura?
- Amb quins sentiments o emocions et connecta?
- Amb quina d'aquestes pintures creus que s'identificaria el Guillem pel seu estat d'ànim?
- Amb quina d'aquestes pintures no t'identificaries mai? Per què?

6. El Guillem, que és un apassionat de la natura, del folklore i de la cultura del seu entorn, té escrita a la seua agenda la frase següent:

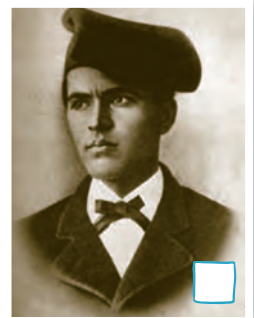
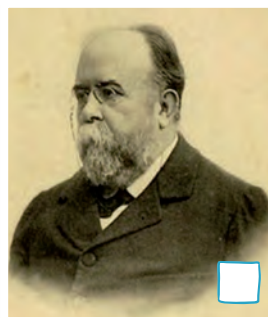
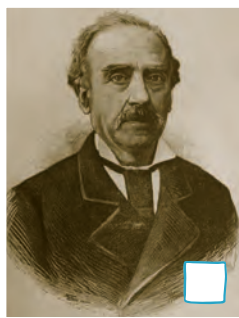
QUI PERD ELS ORÍGENS, PERD LA IDENTITAT

- a) T'agrada la frase de Guillem? Per què?
 b) Identifica la teua manera de pensar?
 c) Creus que hui en dia té sentit aquesta frase? Per quines raons? Discussiu-ho per parelles i exposeu els diferents punt de vista en grup classe.

ELS NOSTRES AUTORS ROMÀNTICS

7. En aquestes fotografies apareixen alguns dels autors més famosos de la Renaixença.

- a) Llig les biografies que hi ha a continuació i associa cada imatge amb el text que li corresponga. Et donem algunes pistes:
- ✓ El de la barretina va viatjar molt.
 - ✓ El d'aspecte pensatiu i ulleres redones va nàixer en una illa de l'Oceà Atlàntic.
 - ✓ El senyor gros d'aspecte respectable va ser fundador d'un periòdic valencià.
 - ✓ El d'aspecte prim va impulsar el certamen poètic dels Jocs Florals.

1 **Jacint Verdaguer** és l'escriptor més destacat del nostre Romanticisme. Era sacerdot. Va nàixer a Folgueroles (comarca d'Osona) el 1845 i va morir a Vallvidrera (Barcelona) el 1902. Va ser el tercer fill d'una família camperola modesta. Amb 20 anys va guanyar els **Jocs Florals** de Barcelona, concursos literaris creats durant la Renaixença per potenciar la cultura escrita en la nostra llengua. Entre les seues obres poètiques destaquen *L'Atlàntida*, *Canigó* i en prosa *Excursions i viatges* i *Dietari d'un pelegrí a Terra Santa*.

2 **Teodor Llorente** (València, 1836-1911) és el poeta valencià més important i influent del segle XIX. Va estudiar Dret i va ser fundador, articulista i director del diari *Las Provincias*. Defensava l'ús de la nostra llengua en la literatura i ho va fer escrivint textos literaris segons models molt cultes i formals. Els seus poemes mostren l'estima pel paisatge valencià i un gran domini del llenguatge. La seua obra més important és *Llibret de versos*.

3 Àngel Guimerà (Santa Cruz de Tenerife, les Canàries, 1845- Barcelona, 1924), fill de pare català i de mare canària, és un autor de teatre de gran prestigi i èxit. Va començar amb obres en vers i ambientades en temps passats, com *Mar i cel*. Després va escriure obres en prosa, amb temes i situacions més acostats a la vida quotidiana i en les quals denuncia les injustícies de la societat, com *Maria Rosa*, *Terra baixa* i *La filla del mar*.

4 Antoni de Bofarull (Reus, 1821 - Barcelona, 1892), és una figura senyera del moviment renaixentista. Fou historiador i literat. Va impulsar la restauració dels Jocs Florals. L'any 1862 va escriure *L'orfeneta de Menargues*, la primera novel·la romàntica de tall històric que aparegué, a les nostres terres, d'ençà que es publicà *Tirant lo Blanc* al segle xv. Va aparèixer als diaris de l'època publicada per fascicles com un fulletó.

b) Repassa les notes biogràfiques dels nostres escriptors romàntics i digues quina d'aquestes definicions els caracteritza.

- 1) El creador d'una èpica nacional i el descobridor de drecceres i viatges.
- 2) El representant del paisatgisme sentimental valencià.
- 3) El dramaturg del passat històric.
- 4) El novel·lista que editava per fascicles.

c) Per parelles, repasseu la biografia de cada autor romàntic i ompliu la graella següent amb les dades més importants de cadascun.

Nom de l'autor				
Data i lloc de naixement i de defunció				
Professions que va exercir				
Obres més rellevants i gèneres de cadascuna				
Estil				

d) Exposeu les biografies a classe. Cal que projecteu imatges i textos relacionats amb la vida d'aquests escriptors, vegeu l'activitat 1 del TALLER DIGITAL.

ELS NOSTRES TEXTOS

8. Llig els textos romàntics següents i digues quin dels escriptors anteriors deu ser-ne l'autor.

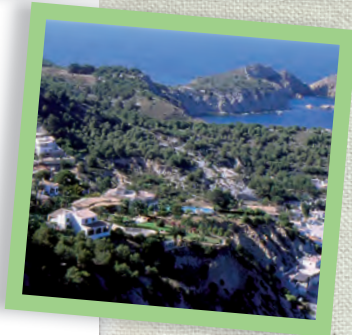
TEXT A

6 de març

Al passar davant del Montgó, que, com un sentinella, guaita el cap de Sant Antoni i el golf de València, surt el sol per entre les muntanyes d'Eivissa. El Montgó és verament imponent: és alt i d'ampla tossa, que sembla més estreta mirant-la des de migjorn. A la banda de ponent té Dénia, blanca i bella, com una mora que banyant tranquil·la els seus peus en l'ona del Mediterrani, s'hagués quedat sorpresa per la host victoriosa del rei en Jaume. Més avall hi ha les muntanyes de l'Aitana i del Puig Campana, blanques de neu que arriben fins a la platja d'Altea. En la més alta, que és l'Aitana, la neu està llesta com al Puigmal i el Montseny en les més fortes hivernades; mes la neu sols és sa corona, al més son capell; son vestit és de llum daurada de migdia, de veres onades de claror que hi rodolen entre el blau clar del cel i el blau fosc de la mar. Més enllà es veu Benidorm, i Alacant amb prou feines s'albira, i queda per la distància com a amagat darrere les ones.

Passant, una estona després, per davant del bell palmar d'Elx, trobem la platja del Tamarit, vora Santa Pola, on fa temps aparegué una bella imatge de Nostra Senyora de l'Assumpció i un llibre amb les coples que es canten en la funció que, des de llavors, lo poble li dedica lo 14 i 15 d'agost de cada any.

AUTOR: [.....]

TEXT B

Com la gavina de la mar blavosa
que en la tranquil·la platja fa son niu,
com el nevat colom que el vol reposa
de l'arbre verd en el brancatge ombriu;
blanca, polida somrient, bledana,
casals d'humils virtuts i honrats amors,
l'alegre barraqueta valenciana
s'amaga entre les flors.

Baix la figuera, on els ocells dels horts
canten festius l'albada matinal,
al primer raig del sol obri la porta
i als aires purs del cel el finestral,
i com la mare cova a la niuada,
les amoroses ales estenen,
pobre trespòl de palla ben lligada
la guarda d'un mal vent.

AUTOR: [.....]

TEXT C

ESCENA IX

Blanca: La mort! Oh, que s'acosta!

Veniu, que jo us vull veure. No m'espanta la claror, no! Qui sou? Deixeu que us miri fins l'ànima pels ulls! Qui sou? Quin dia m'heu vist i us he vist jo? Quan me diguéreu tot el que ara m'heu dit, que una altra volta jo ho havia escoltat dels vostres llavis? Ans de nàixer, potser, ans d'esta vida, amorós com avui vós me parlàveu. No, no aparteu els ulls: ara us vull veure pel temps que no us he vist. Jo, sens saber-ho, vos enyorava, i éreu en mos somnis de claustre i soledat. Jo no sabia com éreu vós llavors, i éreu com ara! Més no vull que moriu, que a vostra vida la meva s'ha arrelat! Què hi fa que ens voltin en lloc de flors, serpents, si elles nos lliguen? [...] Ah, no Saïd! Ah, no! Que no ve l'hora de morir, no! Déu meu, sento la vida per tot mon ser brotar!

Saïd: Tot és en va: vós sou el cel; jo l'aigua; mai s'ajunten ací; mireu: s'ajunten només en l'horitzó! És en va!

AUTOR: [.....]

9. Respon:

- a) En quin hi ha la descripció d'una ruta excursionista per les serralades de la nostra costa?
- b) En quin dels textos hi ha un to més sublim i exaltat?
- c) Quin de tots dos representa la vida quotidiana arrelada al camp? Anota les paraules i les expressions relacionades amb la descripció que es fa de la barraca.
- d) En quin s'arreglegen anècdotes relacionades amb les tradicions i llegendes del nostre patrimoni cultural?
- e) Assenyala en un mapa del País Valencià els accidents geogràfics que s'esmenten en el text A.
- f) En quin trobem un amor impossible entre un musulmà i una cristiana?
- g) Quines característiques del romanticisme es reflecteixen en cada text?

10. **Mar i cel** és un drama romàntic en què Saïd, un morisc valencià que va ser expulsat de les nostres terres en 1609, captiva un vaixell cristià en què viatja Blanca, una cristiana de la qual s'enamora. Davant la impossibilitat de viure el seu amor els dos enamorats s'estimen més morir junts que no viure separats.

Les paraules que Saïd i Blanca es diuen per expressar la intensitat del seu enamorament són molt boniques: tria les frases que més t'agraden i que més et colpeixen i memoritza el tros que vulgues aprendre. Després demostra la teua capacitat declamàtoria i la teua bona memòria recitant-lo davant dels teus companys/-es.

RECERCA I EXPRESSIÓ

11. NARRACIONS DE LA NOSTRA TERRA

Hi ha en la teua comarca algun paratge que siga molt important per a la gent? Per què? Què representa? Es conta alguna història fantàstica que hi haja passat? Té alguna base real? Narreu oralment amb suport visual una història relacionada amb el vostre entorn (vegeu l'activitat 2 del TALLER DIGITAL).

12. DECLARACIONS D'AMOR

Segur que alguna vegada heu estat ja enamorats o enamorades i heu sentit intensament alegria o dolor. Proveu d'escriure una declaració amorosa com la que Saïd va dedicar a Blanca. Intenteu de seguir l'estil de Saïd: les estructures lingüístiques que es repeteixen, les comparacions, l'adjectivació abundant, les exageracions...

13. PENSAMENTS EN ESTIL ROMÀNTIC

Voleu fascinar els vostres companys d'institut? Les frases que teniu a continuació les van escriure escriptors molt famosos del Romanticisme europeu:

- «Sols un home que ha sentit la màxima desesperació és capaç de sentir la màxima felicitat!», *El comte de Montecrist*, Alexandre Dumas.
- «És a les nits de desembre, quan el termòmetre és a zero, quan més pensem en el sol», *Els miserables*, Victor Hugo.
- «No sóc un ocell i no em captiva cap xarxa. Sóc un ésser humà lliure amb una voluntat independent», *Jane Eyre*, Charlotte Brontë.
- «L'amistat és, sens dubte, el millor bàlsam per als dolors de la decepció amorosa», *L'abadia de Northanger*, Jane Austen.

Proveu cadascú de vosaltres d'escriure una frase semblant que explique el que vosaltres sentiu en aquesta etapa i en aquest moment de la vostra vida. Arreplegueu totes les frases i ompliu l'institut de murals amb l'eslògan *Pensaments en estil romàntic*.

SOM IGUALS: SOM DIFERENTS

Una terra per a moltes llengües

1. Fes una llista de totes les llengües que trobes que hi ha al món i, si ho saps, digues on es parlen. Després compara la teua llista amb la que hauran fet els companys i companyes.

Per molt llarga que siga la llista que heu fet, probablement, no ha arribat a incloure les més de 5000 llengües (sí, més de 5000!) que es calcula que es parlen al nostre planeta.

PER QUÈ TANTES LLENGÜES?

Per què hi ha tantes llengües al món? Aquesta és una pregunta que sempre ha intrigat les persones. Hi ha belles i antigues llegendes que intenten explicar-ho; recorda, per exemple, la història de la torre de Babel, en la Bíblia. El fet és que, a voltes, basta que anem al poble del costat perquè descobrim que allà parlen una llengua diferent de la nostra; i això s'esdevé arreu del món. Si pensem per exemple en Europa i com ja sabeu del curs passat (unitat 2, *Valencià: llengua i literatura 3r ESO*), en la major part dels països del nostre continent es parla més d'una llengua; i, com veurem més avall, a Espanya se'n parlen un bon grapat...

2. Fes una llista de totes les llengües que trobes que hi ha al món. Tu què trobes? Per què deu ser que hi ha tantes llengües? Et suggerim alguna resposta; tria les que et semblen més adequades i, en acabant, discutiu-les a classe:

- a) És una maledicció divina; com ja explica el mite de Babel, en la Bíblia, Déu va condemnar la humanitat a no poder-se entendre.
- b) El medi ambient (flora, fauna, paisatge...) en què viu cada societat és diferent; per tant, també són diferents les paraules per a designar les coses (plantes, animals, aliments, les muntanyes...).
- c) La diversitat lingüística és resultat de la diversitat cultural; és a dir, cada societat té uns costums, una història o una organització política diferents i això influeix sobre la seua manera d'expressar-se.
- d) Les llengües arriben a països llunyans i influeixen les unes sobre les altres a causa del moviment migratori, de les conquestes militars, dels contactes comercials o dels mitjans de comunicació.
- e) Cada governant ha imposat la seua llengua al seu poble.

- f) Les persones som així: tots volem ser originals i diferents els uns dels altres!
- g) Una llengua que s'ha estés per un territori evoluciona de manera diferent en cada regió i, al cap de molt de temps, origina llengües noves. Això va ocórrer, p. ex., al llatí, que durant l'època de l'Imperi Romà, es va estendre per bona part de l'actual Europa; amb el temps, el llatí va començar a evolucionar en cada territori i, després d'uns segles, va originar les llengües romàniques o neollatines.
- h) Les llengües canvien constantment perquè també canvien les necessitats comunicatives dels parlants.
- i) Les llengües són un mitjà important per a construir i per a mantenir la identitat dels pobles.

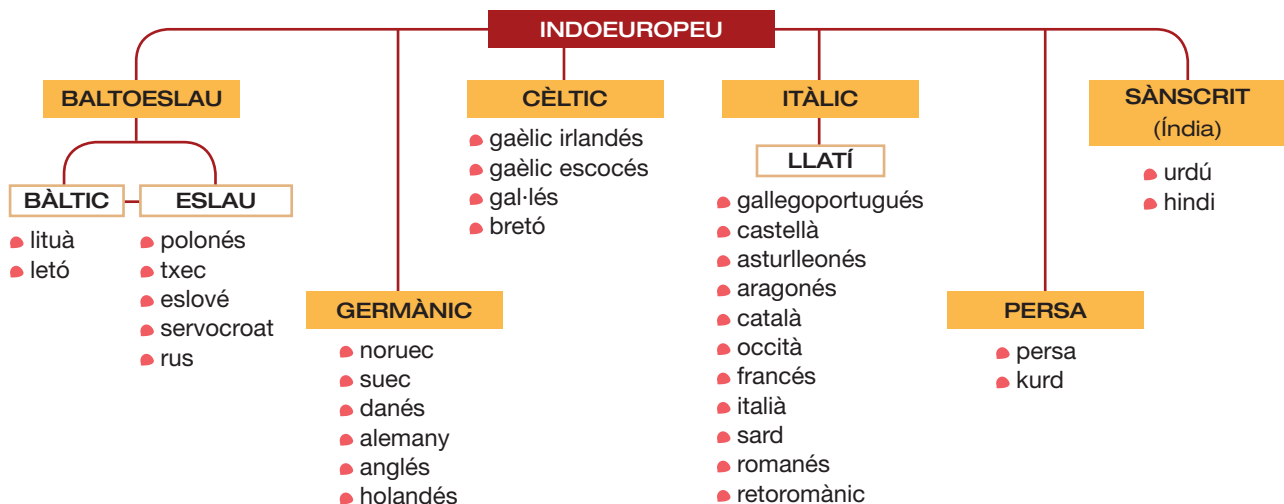
Efectivament, les llengües són diferents perquè les societats que les parlen són també diverses. Són resultat de la història de cada poble, de les relacions de cada poble amb el medi natural, amb altres pobles i, també, dels canvis (culturals, socials, tecnològics, etc.) que es produeixen en cada societat.

LES LLENGÜES FORMEN FAMÍLIES

Per molt diferents que siguin totes aqueixes 5000 llengües, si les observem, hi descobrirem certes semblances; en realitat, ens les podem imaginar com una gran família de famílies i, com els membres de tota família, les unes provenen de les altres.

Posem, p. ex., el cas de les llengües indoeuropees. Aquesta gran família de llengües és parlada per uns 2.000.000.000 de persones. El **quadre 1** resumeix les diverses famílies i les llengües més importants que s'inclouen dins l'indoeuropeu.

Quadre 1. La família de les llengües indoeuropees.

Si observem el **quadre 2**, hi descobrirem que, fins i tot, llengües ara molt diferents i molt llunyanes pertanyen, en realitat, a aquesta gran família indoeuropea: s'assemblen, són «parents». Així, p. ex., la nostra llengua, com també el francès o el castellà, prové del llatí, que, al seu torn, prové de l'indoeuropeu; també és indoeuropea, per tant, «parenta» de la nostra, una llengua ara tan llunyana com l'hindi (a l'Índia).

Quadre 2

	ESPANYOL	FRANCÉS	ALEMANY	SUEC	ANGLÉS	LITUÀ	HINDI
1	uno	un	eins	en	one	vienas	ek
2	dos	deux	zwei	två	two	dù	do
3	tres	trois	drei	tre	three	trýs	tiin
4	cuatro	quatre	vier	fýra	four	keturi	txaar
5	cinco	cing	fünf	fem	five	penki	paa-nx
6	seis	six	sechs	sex	six	šeši	txe

RECERCA I EXPRESSIÓ

3. Què saps de les llengües dels quadres 1 i 2?

Tria'n dues i esbrina on es parlen i quants parlants tenen; localitza sobre un mapa del món els llocs on es parlen i, després, ho expliques a la classe. Pot ser útil consultar una enciclopèdia o alguna adreça electrònica (p. ex. <http://www.uoc.edu/euromosaic/web/homect/index2>). Millor si treballem per parelles o en petit grup.

4. Què trobes de la diversitat lingüística? Individualment o en petits grups, feu una llista dels aspectes positius i dels inconvenients de la diversitat lingüística que se us ocorreguen. Us en donem una pista:

ASPECTES POSITIUS

✓ Respecte de la llibertat d'expressió.

INCONVENIENTS

✓ Pot dificultar parlar amb gent d'altres països.

EL TRESOR DE LA DIVERSITAT LINGÜÍSTICA

Preservar la **diversitat de les espècies naturals** és fonamental; ja ho sabem: en depén la supervivència de la vida al planeta. Així i tot, cada any desapareixen moltes plantes i molts animals. L'explotació inadequada dels recursos naturals, la desforestació, la contaminació... són problemes molt greus que amenacen la **biodiversitat**.

L'espècie humana és també diversa com la Natura: són diversos els colors de la pell i dels cabells, o l'alçada i la forma dels ulls; i són diverses igualment les cultures humanes: els costums i les maneres de viure, de menjar, de divertir-se, les creences i els mites, l'art i... les **llengües**. Les cultures humanes són diverses perquè l'ésser humà ha estat capaç de respondre de maneres **diferents i creatives** a les necessitats que li plantejava el medi natural i social en què ha viscut. No hem d'oblidar que cada grup humà necessita i té ple dret de mantenir i de comunicar a les generacions futures tot aqueix patrimoni cultural.

Sense que ens n'adonem, també desapareixen cada any peces d'aqueix mosaic cultural. Es calcula que, fa a penes un segle, hi havia al món més de deu mil llengües: ara, com ja saps, n'hi ha la meitat. I moltes d'aqueixes llengües estan en una situació de **minorització** molt greu davall la pressió d'altres llengües que tenen l'ajuda del

poder econòmic, polític i militar. Pensem, p. ex., en la pressió de l'anglès sobre les llengües aborígens d' Austràlia, del francès damunt les llengües africanes o del xinès sobre el tibetà. L'anglès, el francès o el xinès són, en aqueixos casos, la llengua dels colonitzadors d' Austràlia (la Gran Bretanya) o de part de l'Àfrica (França) o del Tibet (la Xina). Pensem també, dins Europa, en la situació de l'occità sota el francès, el gaèlic irlandés sota l'anglès, o el català o el gallec sota el castellà; així mateix, a Amèrica, hi ha el cas del quítxua a l'Equador, sota el castellà o el castellà mateix, sota l'anglès a Puerto Rico o als EUA.

Mantenir la diversitat cultural i lingüística dels pobles del món és un **repte** de la nostra societat. Respectar aqueixa diversitat és una via per a aconseguir la **pau** i la **justícia** entre les nacions, per a preservar els **drets humans** i el **patrimoni cultural** de la humanitat. La diversitat s'ha de fer compatible amb la possibilitat de comunicació d'uns pobles amb uns altres.

5. Cada vegada hi ha més persones d'altres llengües i d'altres cultures que viuen entre nosaltres. Són persones que vénen de l'Àfrica, d'Amèrica, de l'est d'Europa i fins i tot d'Àsia.
 - a) Penses que tenen dret de preservar la seua llengua i la seua cultura (costums, religió, cuina, etc.) entre nosaltres? Per què?
 - b) Com ho poden fer?
 - c) Pot ser positiu per a nosaltres el contacte amb la seua cultura? Per què?
 - d) Han d'aprendre el valencià i el castellà? Per què?
6. Com ja saps, la nostra llengua té una presència important dins Europa, si la comparem amb llengües com el danés, el noruec o el suec, o amb llengües minoritzades, com ara l'occità o el gal·lès. ¿Què podem fer perquè llengües com la nostra puguen sobreviure davant la pressió de llengües com l'anglès o el castellà, amb molts milions de parlants, amb molts mitjans de comunicació, etc.?
7. Què penses que vol dir el lema «Som iguals: som diferents» amb què hem començat aquest apartat de LES PERSONES I LES LLENGÜES?

RECERCA I EXPRESSIÓ

8. Quines llengües saps (més o menys)? Quantes llengües diferents hi ha al teu voltant?: a la teua localitat, a la classe, a la xarxa... Tria un camp semàntic que t'interesse (els números, les parts del cos, les fruites, els esports, la roba...) i fes un quadre comparatiu com el que hem vist adés (Quadre 2). T'hi poden ajudar les persones que parlen aqueixes llengües o pots consultar diccionaris en paper o electrònics. Li pots donar forma de mural o de projecció electrònica i presentar-lo a classe. Podeu treballar en equips en què hi haja algú que sàpia més d'una llengua.

LÈXIC

1.

Llig els personatges del món fantàstic i respon les preguntes següents.

donyet ● follet ● patge ● fada ● elf ● gegant ● nana ● drac ● unicorn
monstre ● mag ● dimoni ● bruixa ● druida ● centaure ● ogre
nimfa ● esfinx ● príncep ● llenyataire ● barrufet

- a) Fes correspondre les definicions següents amb les paraules anteriors. Usa el diccionari si cal.
- 1) Sacerdot celta amb la missió de conservar i transmetre les tradicions religioses i d'administrar justícia.
 - 2) Cadascuna de les divinitats de la natura venerades pels grecs antics com a genis femenins de les fonts, dels rius, dels llacs, dels boscos i de les muntanyes.
 - 3) Animal fabulós en forma de cavall blanc amb una llarga banya recta al front.
 - 4) Figura mítica que té bust i cap d'home i cos de cavall.
 - 5) Ésser fantàstic representat sota la figura d'una dona a la qual s'atribueix fetilleries i influències bones o dolentes per art màgica.
 - 6) Esperit familiar, més aviat entremaliat que malèfic, imaginat per la superstició popular, el qual habita certes cases, turmenta la gent durant el son, etc.
- b) Fes un encreuat amb les paraules i les definicions de l'activitat anterior.
- c) Digues quins mots del quadre són sinònims. Fes servir el diccionari.
- d) Per parelles escriu tres títols de contes o de llegendes on apareguen criatures fantàstiques com les anteriors.
- e) Quins d'aquests personatges apareixerien en una obra romàntica?

2.

A continuació tens una sèrie de verbs d'ús bàsic. Amb l'ajuda del diccionari, relaciona els verbs que siguin sinònims.

1) *agafar*; 2) *aixecar*; 3) *alçar*; 4) *aturar*; 5) *baixar*; 6) *buscar*; ; 7) *cercar*; 8) *cloure*; 9) *davallar*; 10) *entropessar*; 11) *eixir*; 12) *emportar-se*; 13) *endur-se*; 14) *ensopegar*; 15) *esgallar* o *esguellar*; 16) *esqueixar*; 17) *estripar*; 18) *esvarar*; 19) *llenegar*; 20) *mullar*; 21) *muntar*; 22) *esgarrar*; 23) *parar*; 24) *prendre*; 25) *pujar*; 26) *relliscar*; 27) *rompre*; 28) *sortir*; 29) *sucar*; 30) *tancar*; 31) *trencar*; 32) *barrejar*; 33) *mesclar*.

MORFOLOGIA I SINTAXI

MORFOLOGIA NOMINAL: EL GÈNERE DELS SUBSTANTIUS (O NOMS) I DELS ADJECTIUS

El **substantiu** referit a persones i animals (i també l'**adjectiu**) té dos gèneres, el **masculí** i el **femení**. En general, el femení es forma afegint una **-a** al masculí: *xic* fa un femení *xica* o *estret* fa *estreta*. Però hi ha casos en què, quan s'aplica aquesta norma, es produeixen canvis ortogràfics, per exemple un masculí *natiu* fa *nativa*; en altres ocasions el femení té una terminació específica (*jutge* → *jutgessa*) o també hi ha paraules que tenen la mateixa forma per a masculí i per a femení (p. ex.: *artista*). Convé, per tant, que sistematitzem la formació del gènere dels substantius i dels adjectius.

3. Completa amb el masculí o amb el femení aquesta sèrie de paraules.

MASCULÍ	FEMENÍ
	groga
	actriu
llop	
	gallina
	grossa
	mestra
germà	
	comtessa
gat	
	ampla
	gossa
	poetessa
	ingènua
dur	
sa	
fillol	

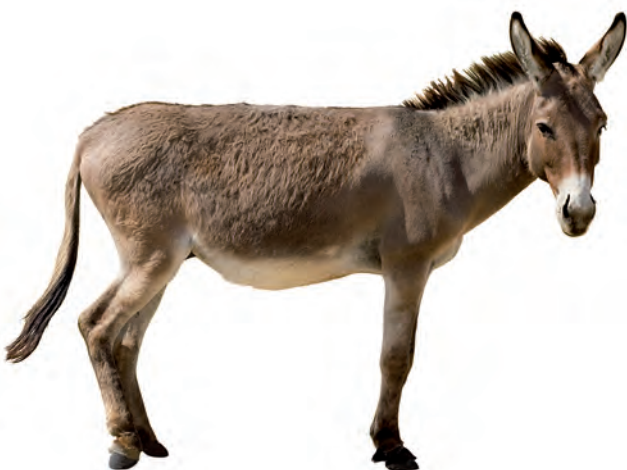

MASCULÍ	FEMENÍ
pobre	
	esclava
	rossa
amic	
	emperadriu
	cosina
	esportiva
sogre	
	antiga
	pesada
psicòleg	
fort	
	genuïna
agre	
	europèa
jueu	

4. Dedueix les maneres diferents de formar el femení dels substantius i els adjectius. Busca els exemples en el quadre anterior.

- Generalment, s'afeg una a la forma en masculí. Per exemple:
- Hi ha substantius i adjectius que substitueixen la vocal final del masculí per una
Per exemple: *ample* → *ampla*, →
- Si la paraula acaba en vocal tònica, el femení es forma afegint la terminació Per exemple:
- En alguns casos es produeixen canvis ortogràfics, com en *llop* → *lloba*. Busca tots els altres exemples:
- Hi ha substantius i adjectius que porten un sufix específic en *-ina*, *-essa* o *-iu*. Busca els exemples de cada cas:

5. Relaciona, sempre que siga possible, els masculins i els femenins de les dues columnes següents.

● una abella	● un marit
● un ase	● la cadenera
● un perdigot	● captaire
● un home	● un abellot
● una bruixa	● un oncle
● un ninot	● artista
● una muller	● un bruixot
● cocodril	● una egua
● un merlot	● una dona
● la tia	● la perdiu
● el rossinyol	● una somera
● el cavall	● la merla
● gimnasta	● la nina

CONEGUEM LA LLENGUA

a) Quines paraules no ha estat possible d'emparellar?

Són paraules que tenen una sola forma que val tant per al masculí com per al femení. En uns casos, per a distingir el gènere es fa servir **un determinant** (**un gimnasta / una gimnasta**), com en o s'ha de dir si és mascle o femella quan es tracta de noms d'animals (**el rossinyol mascle / el rossinyol femella**), com en

b) En alguns casos, el masculí es forma afegint la terminació al femení, com ara en

c) En uns altres casos el masculí i el femení tenen formes diferents, com ara en

6.

Completa els adjectius que falten en aquesta sèrie.

MASCULÍ	FEMENÍ
un xic llest	una xica
un estudiant jove	una estudiant
un home noble	una dona
un alumne	una alumna contenta
un amic	una amiga seriosa
un ministre prudent	una ministra
un tigre	una tigressa feroç
un nebot valent	una neboda
un metge	una metgessa pediatra

a) Hi ha **adjectius** que prenen una forma per al masculí i una altra per al femení, com ara en Aquests adjectius s'anomenen **variables**.

b) Hi ha **adjectius** que tenen una única forma per al masculí i per al femení, com ara en Aquests adjectius s'anomenen **invariables**.

7.

Canvia de gènere les frases següents.

- La teua filla xicoteta ha adoptat una gosseta òrfena.
- L'heroi de la pel·lícula no sempre es casa amb la princesa.
- El conserge de l'institut ha fet els oficis de periodista i de sastre.
- L'abat del monestir ha convocat tots els monjos.

8.

Hi ha paraules que tenen **significats diferents** si s'usen en **masculí** o si s'usen en **femení**. Per exemple: **un clau** és 'un instrument per clavar' i **una clau** és 'per a obrir i tancar'. Completa les frases següents amb la paraula que millor convinga i explica què significa en cada cas. Si cal, fes servir el diccionari.

- Aquell malalt té el molt flux.
- Aquest que has posat a l'habitació fa poca
- El no sempre justifica els mitjans que s'empren per a aconseguir-lo.
- El és sinònim de 'la vergonya'.
- He torcat la taula perquè tenia molta
- La meua cunyada treballa de correctora a una d'Alcoi.
- Parlarem a la de la classe.
- Per a llevar-te la el millor remei és dormir.
- Quina que fa la brossa!
- Tinc el molt lleuger, em desperte de seguida.
- Un és un article d'opinió.

- editorial
- fi
- llum
- pols
- pudor
- son

9.

De vegades, el gènere gramatical no coincideix en les llengües d'una mateixa família. Així, nosaltres diem *el nas* (en masculí), en castellà diuen *la nariz* (en femení) i en francès diuen *le nez* (en masculí). Completa les frases amb les paraules que millor convinguen i amb el gènere adequat.

anàlisi ● calor ● compte corrent ● disfressa ● espinac ● front
llegum ● lleixiu ● regle ● síndrome ● suor

- a) He obert a la caixa d'estalvis.
- b) Ma tia fa i molts bons per dinar.
- c) Per Carnestoltes m'he posat de pallasso.
- d) deixa unes taques que costen molt de llevar.
- e) Hem fet sintàctica en la classe de llengua.
- f) d'abstinència és una conseqüència de l'alcoholisme.
- g) En estiu, quan comença, les persones que suen molt, sempre tenen ple de gotes de
- h) Les línies rectes s'han de dibuixar amb l'ajuda d'

MORFOLOGIA VERBAL: LES PERÍFRASIS D'OBLIGACIÓ

Recordem que per a expressar l'obligació de fer una acció podem utilitzar les estructures següents.

OBLIGACIÓ PERSONAL	OBLIGACIÓ IMPERSONAL
<ul style="list-style-type: none"> • HAVER DE + INFINITIU <i>Vosaltres heu de tornar abans de les deu</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • HAVER-SE DE + INFINITIU <i>S'han de justificar les absències a classe</i> • CALDRE + INFINITIU <i>Cal ser prudent</i> • CALDRE QUE + SUBJUNTIU <i>Cal que torneu abans de les deu</i> • SER NECESSARI QUE + SUBJUNTIU <i>És necessari que torneu abans de les deu</i> • SER MENESTER QUE + SUBJUNTIU <i>És menester que torneu abans de les deu</i>

10.

Torna a escriure les frases següents amb una perífrasi d'obligació diferent però equivalent.

Per exemple: *Heu de tornar abans de les deu* és equivalent a *Cal que torneu abans de les deu*

- a) *Hem d'agafar l'autobús a les tres.*
- b) *Cal baixar l'escala a poc a poc.*
- c) *No és necessari que em telefonés.*
- d) *Cada dia s'han de tancar les portes.*
- e) *Cal que vingues enjorn.*

11. Substitueix les expressions incorrectes que apareixen subratllades per l'estructura d'obligació més adequada.
- a) És precís que vingues immediatament.
 - b) Demà no tinc que anar a classe.
 - c) Què hi ha que fer amb aquest text?
 - d) Tindreu que deixar de fumar.
12. Escriu un decàleg amb les normes per a l'ús de la biblioteca de l'institut. Fes servir totes les estructures d'obligació que has estudiat.
- P. ex.: *Cal que hi haja silenci.*

REPÈS DE MORFOLOGIA VERBAL: EL PASSAT PERIFRÀSTIC

13. Completa les frases següents amb la forma corresponent del passat perifràstic. Fixa't en l'exemple.
- Ex.: Diumenge passat jo **vaig veure** un partit de bàsquet
- a) L'estiu passat nosaltres (FER) una excursió a Mallorca. El viatge (SER) molt curt però la majoria dels passatgers (MAREJAR-SE)
 - b) L'altre dia Joana i tu (PARLAR) amb el metge; què us (DIR) ..?
 - c) En l'examen d'ahir jo (TRAURE) un set, i tu, quina nota (TRAURE) ..?
 - d) La setmana passada Lluïsa i jo (ANAR) al zoo i ens ho (PASSAR) molt bé, per què no hi (VENIR) vosaltres?
 - e) En les Olimpíades els mexicans (GUANYAR) tres medalles.
 - f) Ahir jo (ESCRIURE) una carta al director del periòdic.
 - g) Recordes el somni que tu (TENIR) l'altra nit? Doncs anit Pau (SOMNIAR) una cosa semblant.

14. Totes les frases que acabes de completar van en un temps verbal que indica una acció acabada, el **passat perifràstic**. Completa l'enunciat següent.

El passat perifràstic es fa amb les formes **vaig** (per a jo) ,
 (per a tu) , (per a ell/ella) , (per a nosaltres) , (per a vosaltres)
 i (per a ells/elles) més l'infinitiu del verb corresponent.

15. Torna a escriure les frases següents canviant el verb per la forma del **passat perifràstic** que convinga en cada cas.
- a) L'hivern que ve **farem** un curs d'alemany. → L'hivern passat un curs d'alemany.
 - b) Aquesta nit **soparé** amb uns amics. → L'altra nit amb uns amics.
 - c) Avui **han xocat** dos cotxes davant ma casa. → Ahir dos cotxes davant ma casa.
 - d) Per què no **has llegit** la novel·la de Quim Monzó? → Per què no la novel·la de Quim Monzó?
 - e) El campió **ha recorregut** el circuit en dues hores. → El campió el circuit en dues hores.
 - f) Aquesta setmana **heu fet** tard a classe cada dia. → La setmana passada tard a classe cada dia.

L'ORACIÓ: L'ORDE DELS COMPONENTS DE L'ORACIÓ I LA CONCORDANÇA

A. ELS COMPONENTS DE L'ORACIÓ

Convé que recordem alguns conceptes bàsics sobre l'oració que ja hem vist en cursos anteriors.

1r **Què és una oració?** Una oració és una paraula (un verb conjugat) o un grup de paraules (entre les quals hi ha d'haver un verb conjugat) que té un significat complet. Per exemple, són oracions *Escolteu!* o *La meua cosina vindrà demà en eixir de l'institut.*

2n **Estructura de l'oració.** L'estructura típica d'una oració està formada per un sintagma nominal (**SN**) i per un sintagma verbal (**SV**). El SN té com a nucli un nom i el SV té com a nucli una forma verbal conjugada.

P. ex.: *La meua cosina vindrà demà.*

SN SV

3r **Els components de l'oració.** En les oracions hi ha un element del qual es diu alguna cosa (el **subjecte**) i alguna cosa que es diu del subjecte (el **predicat**).

P. ex.: *La meua cosina vindrà demà.*

SN subjecte SV predicat

Tant el subjecte com el predicat poden anar acompanyats d'altres elements que en matisen i en complementen el significat: els **complements**. En el cas del subjecte es tracta de complements del nom i en el cas del predicat, de complements verbals (CD, CI, CR, CC...).

4t **Les oracions sense subjecte.** Hi ha oracions que tenen el **subjecte el·líptic** (o elidit), és a dir, no apareix explícit en l'oració: en *Ahir anàrem al cine* no apareix el subjecte però sabem que és *nosaltres*. Hi ha altres oracions que no tenen subjecte perquè són **impersonals**:

- construïdes amb verbs que indiquen fenòmens de la naturalesa: *Ha plogut molt;*
- oracions amb els verbs *ser*, *fer* i *haver-hi*: *És de nit*, *Fa fred* o *Hi ha molts accidents;*
- oracions passives pronominals: *Ací es lloga un tercer pis.*

• **5é** **Les oracions compostes.** Si l'oració té un verb, és una oració simple; si en té més d'un, es tracta d'una oració composta.

16.

Digues si les oracions següents són simples o compostes i quin és el subjecte i quin el predicat.

- Tinc una mica de febre.
- Jo t'acompanyaria al cine si fessen una bona pel·lícula.
- Anit va nevar per damunt dels 500 metres.
- Alguns dies hi ha molt de trànsit pels carrers de la ciutat.
- Va telefonar la directora de l'institut.

B. L'ORDE DELS COMPONENTS DE L'ORACIÓ I LA CONCORDANÇA

Cada llengua fa una **ordenació** dels elements de l'oració en funció de les necessitats dels parlants per expressar idees d'una manera determinada i també de les possibilitats sintàctiques que tinga la llengua.

Nosaltres no tenim un orde estricte, però hi ha ordenacions que són inacceptables. Per això cal que seguim unes normes mínimes.

1r Normalment, **el subjecte va davant i el predicat darrere**: *El València juga demà contra el Barça*. Però també és acceptable *Demà juga el València contra el Barça*. En alguns casos la inversió dels dos elements és l'única forma vàlida: *Vénen molts turistes*.

2n En **el subjecte, els determinants** (articles determinats, demostratius, possessius, etc.) solen anar davant del nom i els **adjectius qualificatius**, darrere: *Aquella xica és alta*; però també és correcta *La xica aquella és alta*. Hi ha ocasions en què l'adjectiu té un significat diferent, segons vaja davant o darrere el substantiu: les expressions un *home pobre* i un *pobre home* volen dir coses distintes. També alterem l'orde per factors d'èmfasi o per qüestions d'estil: *Una xica de morena pell*.

3r En **el predicat, l'orde habitual és primer el verb i després els complements** del verb: *Marta va deixar una novel·la a sa germana*. Si els complements són pronoms, poden anar davant del verb: *Marta li'n va deixar una* (i en alguns casos darrere: *Marta va deixar-li'n una*).

17.

Ordena les paraules que apareixen en cada enunciat de manera que formen una oració. Comprova amb la resta de la classe que, en alguns casos, hi ha més d'una solució i si això provoca canvis de significat.

- a) ahir de la casa els llums encesos tota la nit vaig deixar
- b) del matí les set m'alce sempre vora
- c) a cigonyes emigrar enguany les molt tarden
- d) a de han posat l'aula nova pissarra tecnologia una

Pel que fa a la **concordança** s'han de tenir en compte les indicacions següents:

1r El **subjecte** d'una oració **concorda en nombre** amb el **verb**. En *Ha vingut el teu cosí?* el subjecte és *el teu cosí*. Si volem assegurar-nos quin és el subjecte només hem de modificar el nombre del verb i, immediatament, tindrem el subjecte també en plural: *Han vingut els teus cosins?*

2n Els subjectes formats per dos elements singulars porten el verb en plural: *Enriqueta i Jordi venen fruita al mercat*.

3r Els verbs **impersonals** (fenòmens de la naturalesa: *ploure, nevar, tronar, etc.*; *haver-hi, fer i ser*) s'escriuen en **tercera persona de singular**: *Ja no plou, Hi ha pocs dies de festa, etc.*

18.

Digues quin és el subjecte de les oracions següents. Comprova-ho transformant-les en plural o en singular.

- a) Poseu-vos més cap a la dreta.
- b) M'agrada la reacció que has tingut.
- c) Hi ha una persona a la porta.
- d) De sobte aparegué un fardatxo i ens espantà.
- e) Ja ha arribat Jaume.

FIXA-T'HI: TAN O TANT?

Fixa't en aquesta frase: És **tan** lent que per això sempre tarda **tant** a arribar. **Tan** és un **adverbi** que va **sempre** davant un adjectiu (o un altre adverbi). En canvi **tant** és també un **adverbi** però no apareix mai anteposat a un adjectiu. **Tant** també pot ser un **pronomen** o un **quantitatiu**.

19. Completa les frases següents amb **tan** o **tant** segons convinga:

- Com és que ara peses? prim com eres abans...
- Parles ràpid que no podràs vocalitzar bé com Joana.
- Si jo estudie com tu, com és que tinc unes notes dolentes?
- Jo no pensaria en un problema elemental com aqueix.
- Aquesta novel·la és entretinguda que no m'importa passar-me de temps llegint-la.

FONÈTICA I ORTOGRAFIA

LES CONSONANTS OCLUSIVES FINALS DE MOT O DE SÍL·LABA

Les consonants oclusives poden ser sordes ([p], [t] i [k]) o sonores ([b], [d] i [g]). En posició final de síl·laba o de paraula, pronunciem [p], [t] o [k], fins i tot en casos com ara *dis-sabte*, *adob*, *Bagdad*, *fred*, *Eduard*, *fang*, *quietud*, etc. Per això cal que ens fixem com hem d'escriure paraules com aqueixes.

20. Completa les paraules del text amb **p**, **t**, **c**, **b**, **d**, **g** segons convinga en cada cas.

Alfre__ era, sense ca__ mena de du__te, un malal__ atípi__. Havia passat una gri__ terrible en un viatge a Belgra__. No obstan__ això, ningú li notava cap inquietu__. Ell coneixia molt bé la san__ i, algunes vegades, de so__te, encara es feia gro__ a causa de la malaltia. Si feia fre__ es posava un bon abri__ i eixia al carrer encara que fóra tar__. Sempre tenia una bona actitu__ davan__ la lentitu__ dels altres. El seu comportamen__ tan sòli__ contrastava amb la solitu__ de la seua su__sistència. Era a__mirable.

21. **Dictat.** Prepara't el text anterior per copiar-lo al dictat.

Comencem aquesta aventura digital. A la fi de cada unitat, et plantejarem tasques noves amb les quals treballaràs amb recursos digitals per tal de crear, dissenyar, cercar i esbrinar.

Entra a la web <http://auladigital.tabarcallibres.com/> i cerca al TALLER DIGITAL d'aquest llibre i d'aquesta unitat les activitats següents:

Activitat 1: BIOGRAFIES DIGITALS DELS AUTORS DE LA RENAISSANÇA

TASCA: dissenyeu una presentació digital sobre la biografia d'un dels autors de la Renaixença que apareixen a la unitat.

Ací us expliquem breument què heu de fer; a la web ho trobareu tot més detallat:

1. Trieu un dels autors: Jacint Verdaguer, Teodor Llorente, Àngel Guimerà o Antoni de Bofarull.
2. Feu l'índex de la presentació perquè apareguen les dades més importants de la biografia.
3. Cerqueu informació i imatges d'Internet per a cada apartat a partir de les webs que indiquem.
4. Compongueu la presentació –us facilitem algunes plantilles per fer-ho– i presenteu les biografies fetes a classe.

Activitat 2: UN ÀLBUM DIGITAL SOBRE EL TEU ENTORN

TASCA: et proposem de publicar a Internet un àlbum de fotos sobre el lloc on vius, del qual en formes part.

Entra a la web i segueix les indicacions que hi trobaràs. Fonamentalment hauràs de fer el següent:

1. Pensa què vols incloure del teu entorn a l'àlbum. Han de ser les coses més representatives.
2. Fes les fotografies per a l'àlbum.
3. Utilitza l'aplicació web que t'indiquem per a publicar l'àlbum a Internet.
4. El resultat serà una pàgina web que tindrà una adreça electrònica única on podrà entrar tothom per veure el teu àlbum.

Activitat 3: **WEBQUEST «IDENTITAT DIGITAL VERSUS IDENTITAT REAL»**

TASCA: us proposem de fer de detectius sobre la identitat digital i real que teniu.

Què és una WebQuest? És un tipus d'activitat de recerca a Internet que està formada per les parts següents: introducció, tasca, procés, avaluació i conclusió.

Entreu a la web i seguïu les indicacions. Ací us les resumim:

1. **Introducció.** Imaginareu que sou detectius privats i us han encarregat de seguir la pista a una persona sospitosa.
2. **Tasca.** Amb tota la informació que arreglegareu, fareu un informe de «tots els moviments» d'aquesta persona, tant del que fa a la Xarxa com a la vida real.
3. **Procés.** Us explicarem les passes que cal seguir i la informació que cal arreglegar.
4. **Avaluació.** Us indicarem com podeu saber si la vostra faena està ben feta.
5. **Conclusió.** Les sospites que hi havia es confirmen? Quin perfil té aquesta persona?

Activitat 4: **PORTAFOLI DE LECTURA 2.0**

TASCA: et proposem que et faces un *portafoli* o dossier de lectura amb recursos digitals.

Entra a la web i tria tot allò que necessites per a fer-te un dossier de lectura que utilitzaràs al llarg del curs. A més, visitaràs un club de lectura 2.0 i podràs fer-te'n soci!

Activitat 5: **TEST FINAL**

TASCA: et proposem un test final sobre els continguts de la unitat.

Entra a la web i fes el test que hem elaborat per tal de veure el que has après.

COMUNICACIÓ

Els **textos descriptius** pinten amb paraules la realitat que ens envolta. Hi ha dues maneres de «veure», de «fotografiar», de «pintar» aquesta realitat: l'objectiva i la subjectiva.

La descripció **objectiva** és precisa, concreta, denotativa, gens personal. La descripció **subjectiva** és poètica, sensitiva, connotativa (és a dir, les paraules que s'utilitzen suggereixen un significat que va més enllà del que se li atribueix) i molt personal.

LITERATURA

El **Romanticisme** (finals del segle XVIII i primera meitat del XIX) va ser un moviment artístic idealista, subjectiu, apassionat i melangiós. Els romàntics defensaven tot tipus de llibertat (personal, nacional i creativa).

La **Renaixença** (segle XIX) és el moviment cultural, social i polític que pretenia normalitzar la nostra llengua i recuperar les nostres senyes d'identitat com a poble.

Entre els autors romàntics més representatius hi ha: Jacint Verdaguer, Teodor Llorente, Antoni de Bofarull i Àngel Guimerà.

LES PERSONES I LES LLENGÜES

Hi ha més de 5000 llengües diferents al planeta Terra. Les llengües són diferents perquè les societats que les parlen són també diverses. Les llengües s'agrupen en forma de famílies: les unes deriven de les altres i s'assemblen. La diversitat lingüística i cultural és un dret humà bàsic i un tresor que cal preservar.

CONEGUEM LA LLENGUA

Lèxic

- El lèxic del món de la fantasia.
- Enriquiment lèxic: verbs d'ús bàsic i sinònims.

Morfologia i sintaxi

- **Morfologia nominal:** el gènere dels substantius i dels adjectius. Generalment el femení dels substantius i dels adjectius es forma afegint un morfema *-a* al masculí: Però hi ha casos especials: *llop* → *loba*, *heroi* → *heroïna*, *merlot* → *merla*, *cocodril mascle* → *cocodril femella*, etc. Hi ha adjectius variables i invariables.
- **Morfologia verbal:**
 - Les perífrasis d'obligació: *haver de + infinitiu*, *cal que + subjuntiu*, *ser necessari que + subjuntiu*, *ser menester que + subjuntiu*, *haver-se de + infinitiu*, *caldre + infinitiu*.
 - Repàs de morfologia verbal: el passat perifràstic.
- **L'oració:** l'orde dels components de l'oració i la concordança.
 - Generalment, l'orde dels components de l'oració és primer el SN subjecte i, després, el SV predicat.
 - El **subjecte** d'una oració concorda en nombre amb el verb. Les oracions impersonals amb els verbs que indiquen fenòmens atmosfèrics, *ser*, *fer* i *haver-hi* porten el verb en 3a persona de singular.
- *Tan* o *tant*.

Fonètica i ortografia

- Les consonants oclusives **a final de mot** o **de síl·laba**.

TALLER DIGITAL

- Biografies digitals dels autors de la Renaixença.
- Un àlbum digital sobre l'entorn.
- *WebQuest* «Identitat digital versus identitat real».
- *Portafoli* de lectura 2.0.
- Test final.

1. Quines són les característiques dels textos descriptius.
2. Per què diem que el Romanticisme és un moviment literari subjectiu, apassionat, melangió i idealista?
3. Escriu un breu comentari sobre el poema «Vora el barranc dels Algadins» de Teodor Llorente.
4. És *Mar i Cel* d'Àngel Guimerà un bon exemple de drama romàntic? Per què?
5. Fes un text expositiu (30 ratlles) en què expliques tot el que has après sobre la diversitat lingüística?
6. Digues sinònims dels verbs següents: *aixecar*, *llenegar*, *barrejar*, *estripar*.
7. Fes el femení o el masculí de les paraules següents segons convinga.
 • *sogre*: • *gendre*: • *lleó*: •: *somera* • *emperador*:
8. Escriu un exemple per a cada un dels dos significats que tenen les paraules següents segons siguin en masculí o en femení: *pudor*, *fi*, *son* i *llum*.
9. Posa l'article indeterminat en masculí o femení (**un** o **una**) a les paraules següents segons calga.
 • *senyal* • *oida* • *remor* • *llegum* • *dent* • *dubte*
10. Transforma les oracions següents en unes altres que indiquen obligació.
 - a) La conserge obri la porta de l'institut a les vuit.
 - b) El professor dirà les notes de l'examen demà.
 - c) La casa es ven molt barata.
 - d) Què es fa en aquest exercici?
11. Completa amb la forma corresponent del passat perifràstic.
 - a) Ahir nosaltres ... (VEURE) ... una obra de teatre.
 - b) Dissabte passat Lluïsa ... (FER) ... la festa d'aniversari.
 - c) Anit jo només ... (REPETIR) ... allò que tu ... (DIR) ...
12. Digues quin és el subjecte de les oracions següents. Comprova-ho transformant-les en plural o en singular.
 - a) Hui ha plogut durant tot el dia.
 - b) S'ha casat ma germana.
 - c) Vindreu amb mi?
 - d) Fa gelor.
13. Completa les frases amb **tan** o amb **tant**, segons convinga.
 - a) Vindré prompte com podré.
 - b) He estirat que al remat s'ha trencat.
 - c) Vull llegir com ell, però no puc fer-ho ràpid.
14. Completa les paraules següents amb les consonants **b**, **d**, **g**, **p**, **t**, **c**.
dermatòle→, *àne*→, *fan*→, *dissa*→*te*, *indu*→*table*, *ver*→, *inquieta*→, *sol·licitu*→